

Белякова К.О., Стрій В.В., здобувачі вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ,
м. Вінниця, Україна
Науковий керівник: Хом'яченко С.І., к.ю.н., доцент

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Відповідно до ст. 42 Конституції України в нашій країні гарантується підтримка конкуренції та не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція, види і межі монополії визначаються законом. Конституційні гарантії, які забезпечують захист конкуренції, відіграють вирішальну роль у державному управлінні економічними відносинами в Україні. Завдяки правовим та організаційним заходам, реалізованим урядом в останні роки, було створено сприятливі умови для ефективного впровадження конституційних положень. Це дозволило зміцнити механізми захисту конкуренції у сфері підприємництва, запобігти монополізації ринків, недозволеному обмеженню конкурентної боротьби та протидіяти недобросовісним практикам у бізнесі. Такі дії сприяють створенню здорового конкурентного середовища, що є основою для сталого розвитку національної економіки.

Особливості правового регулювання конкуренції тісно пов'язані з економічними, соціальними, та політичними аспектами становлення ринкових відносин. Конкурентна боротьба є характерною рисою лише для ринкової економіки, де ринок як економічний інститут сприяє формуванню та розвитку законодавства, спрямованого на захист конкуренції. Це законодавство відіграє ключову роль у забезпеченні чесної конкуренції, запобіганні монополізації ринку, та стимулюванні інноваційної діяльності.

Першим міжнародним актом, що містив спеціальну норму про конкуренцію, була Паризька конвенція про охорону промислової власності 1883 р. Цей документ накладав на підписантів обов'язок впроваджувати правові механізми для боротьби з нечесною конкуренцією, забезпечуючи тим самим справедливі умови для всіх учасників ринку.

Перші законодавчі акти на захист конкуренції було ухвалено в 1889 р. у Канаді та в 1890 р. у США. Вони були спрямовані проти великих і ефективніших порівняно з іншими сільськогосподарських і нафтових компаній, появу яких сприймали як небезпечну для конкуренції економічну концентрацію, і запроваджували державний контроль за укрупненням підприємств для запобігання формуванню монополій, а

також над ціноутворенням у монополізованих секторах. Пізніше схожі закони було ухвалено в багатьох країнах.

Термін «економічна конкуренція» вперше був офіційно введений у правове поле законом України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», який мав на меті протидію монополізації та запобігання нечесній конкуренції у сфері бізнесу. Цей законодавчий акт став історичним кроком у формуванні правил чесної гри на ринку. Конкуренцію, як економічну категорію, можна визначити саме через суперництво, змагальність між виробниками (продавцями) товарів, а в загальному випадку – між будь-якими економічними ринковими суб'єктами; боротьба за ринки збуту товарів з метою отримання більш високих доходів, прибутків, іншого зиску [1, с. 25].

У 2002 році набув чинності Закон України «Про захист економічної конкуренції» [2]. В Україні створений спеціальний орган, який займається регулюванням економічної конкуренції - Антимонопольний комітет України (АМКУ). Цей орган має право контролювати діяльність суб'єктів господарювання та забезпечувати дотримання законодавства про захист економічної конкуренції. АМКУ виступає як незалежний регулятор на ринку і відповідає за захист конкуренції, забезпечення справедливої конкуренції та запобігання антиконкурентній поведінці. За порушення законодавства про захист економічної конкуренції до суб'єктів господарювання застосовуються відповідні санкції. Так статтею 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено що штрафи накладають органи Антимонопольного комітету.

Проте правове регулювання захисту економічної конкуренції в умовах збройного конфлікту має певні особливості. Зокрема, в умовах збройного конфлікту зменшується кількість підприємств та продукції на ринку, з'являється дефіцит товарів та послуг, знижується платоспроможний попит. Це може стимулювати збільшення цін та збільшення монопольної влади на ринку. У таких умовах держава відіграє важливу роль у забезпеченні захисту конкуренції [3, с. 646]. У контексті збройного конфлікту ефективно регулювання економічної діяльності є ключовим для забезпечення стабільності та захисту інтересів громадян. Одним із методів досягнення цього може стати введення державного регулювання цін, яке передбачає встановлення максимальних та мінімальних порогів вартості товарів і послуг. Такий підхід допоможе запобігти несправедливому збільшенню прибутків на користь окремих бізнес-структур та забезпечить захист прав споживачів. Важливо також, щоб держава активно контролювала дотримання антимонопольного законодавства, аби уникнути ризику монополізації ринку та домінування окремих компаній. Забезпечення рівних умов для всіх учасників ринку, незалежно від їх розміру та форми власності, є необхідним для підтримки конкурентного

середовища та запобігання економічній концентрації, яка може виникнути внаслідок воєнних дій.

Література

1. Беляй О.І. Теоретичні засади захисту економічної конкуренції. Юридична наука: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали міжвузівської науково-практичної конференції (Київ, 30 лист. 2017 р.). Нац. Акад. внутр. справ. 2017. 370 с.

2. Закон України «Про захист економічної конкуренції». Відомості Верховної Ради України. 2001. № 12. Ст. 64.

3. Хом'яченко С.І. Правове регулювання захисту економічної конкуренції в умовах збройного конфлікту. Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції. м. Київ. Національний авіаційний університет. 24 лют. 2023 р. С. 639-641. URL: <https://conference.nau.edu.ua/index.php/TL/bezpeka/paper/view/10055>.

УДК 629.78 (043.2)

Бороденко К.А., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна,
Науковий керівник: Жмур Н.В., к.ю.н., доцент

ЗАСМІЧЕННЯ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Питання засмічення космічного простору стає все більш актуальним у зв'язку зі зростанням кількості супутників, космічних апаратів та іншого обладнання, які перебувають у космосі. Однією з ключових проблем є недостатнє регулювання відповідальності за засмічення космічного середовища.

Сьогодні навколоземний космічний простір залишається головним предметом космічної діяльності і саме на цю сферу навколишнього природного середовища космічна діяльність впливає найбільше. За порівняно невеликий відрізок часу людський вплив на навколоземний космічний простір досяг високого рівня. Наприклад, викиди хімічних речовин і виділення енергії у результаті польотів космічних ракет уже зараз практично зрівнялись з природними джерелами, а глобальне забруднення твердими фрагментами, тобто космічним сміттям перевищило всі допустимі норми. Саме через це питання забруднення та утилізації космічного сміття набуло небаченої актуальності [1].

У свою чергу, космічне сміття - це всі штучні об'єкти їх фрагментів в космосі, які не функціонують і ніколи більше не зможуть служити ніяким корисним цілям, але є небезпечним фактором впливу на функціонуючі космічні апарати, особливо пілотовані. Взагальне поняття «космічний